

POSUDEK

NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Název diplomové práce: **Motivační práce s klienty v Dětském a dorostovém detoxikačním centru**

Diplomantka: **Bc. Bohumila Šainerová**

Diplomová práce v rozsahu 113 stran je zaměřena na problematiku drogové scény mezi mládeží v ČR a zejména na možnosti zvládnání tohoto problému v konkrétních případech v Dětském a dorostovém detoxifikačním centru v Praze (DaDDC).

V první části práce se diplomantka zabývá vymezením základních pojmů, se kterými bude v práci operovat. Odkazuje se zde na autory, kteří vymezují takové termíny jako je „dítě“, „droga“, „závislost“, „motivace ke změně chování“, „detoxikace“ či „detoxifikace“. V této pasáži zdůrazňuje autorka – ve shodě s americkým psychologem Midlinem – že motivace ke změně v drogové oblasti je nutně provázána se snahou klienta změnit svůj život i v jiných oblastech, tedy být připraven „přinést oběti ve prospěch terapie“ (str. 20). Právě v této oblasti se otevírá široký prostor působení sociální práce.

Po vymezení základních pojmů se diplomantka zabývá stavem drogové scény v české republice před a po roce 1989, při pojednání o současném stavu se opírá o výzkumná zjištění ESPAD, letmo se dotýká příčin rozvoje zneužívání drog mezi mládeží. Naopak relativně obsáhleji je teoreticky pojednáno o tématu prevence, o jejich cílech a zaměření.

Podstatná část úvodních pasáží práce (str. 41 – 61) je zaměřena na charakteristiku teoretických a praktických předpokladů práce s dětskými a mladistvými toxikomany v Dětském a dorostovém detoxifikačním centru v Nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze. Z poznatků této části je možno vyzdvihnout zejména pojetí odvykacího stavu při vysazení návykové látky, kdy zmíněné detoxifikační centrum vychází z myšlenky, že tělesný odvykací stav nemůže být v zásadě považován za jednoznačně závažnější než psychický odvykací stav, neboť tělesné a psychické procesy jsou oddělitelné pouze teoreticky a v praxi se vzájemně ovlivňují. To pak v praxi znamená, že lze úspěchu dosáhnout důslednou komplexně pojatou kombinovanou terapií, která se nezaměří pouze na

fyzické příznaky, ale zahrne i problematiku duševní a duchovní a neopomene řešení (či alespoň pokus o stabilizaci) mnohočetných sociálních přesahů problému. Práce v Centru je založena na poznatku, že „čím více si klient uvědomuje problémy, které mu užívání drogy způsobují, tím je obvykle k léčbě více motivován“ (str. 49). Zařízení se tedy soustřeďuje zejména na práci s motivací k léčbě a vymanění se z vlivu drog. Diplomantka uvádí v této souvislosti příkladmo čtyři typy technik používaných v detoxikačním centru.

Druhá – praktická část – diplomové práce pojednává o výzkumném šetření, které diplomantka uskutečnila v DaDDC. Z hlediska sociální práce si vytkla za cíl zjistit „jak probíhá zhodnocení situace přijímaných klientů a jak tento proces souvisí s jejich motivací k léčbě“ a dále jaký je „vliv používaných pracovních postupů v DaDDC na případnou změnu motivace klienta k životu bez drogy“ (str. 62). K naplnění těchto cílů provedla aktuální šetření u relativně homogenního výzkumného souboru (dívkyně starší 15 let navštěvující v současnosti SOU a zneužívající pervitin). U 15 dívek provedla excerpce vedeného spisu, u dalších 10 klientek došlo k opakovanému výzkumnému kontaktu.

Diplomantka zjistila, že stěžejním bodem vstupního rozhovoru s psychiatrem je jednoznačně toxikologická anamnéza, rodinná a osobní anamnéza stojí v pozadí těchto zjištění. Vstupní pohovor se zaměřuje též na stádium motivace k léčbě v jakém se klient v situaci přijetí do DaDDC nachází, ve fázi rozhovoru bez rodinných příslušníků dochází i na osobní otázky zaměřené na různá palčivá témata (sexualita, suicidální chování, sebepoškozování apod.) Sociální anamnéza klientů je doplňována v průběhu prvních tří dnů pobytu metodou sociálně-diagnostického dotazníku, který s klientkou vyplňuje sociální pracovník.

Empirické část dokládá, že klientky při příchodu do DaDDC nejsou ve většině případů motivovány k léčbě, z rodinné anamnézy vyplývá, že pochází ze špatného rodinného zázemí, které nepůsobilo důsledně protidrogově a ani včas nezaznamenalo – často mnohočetný - kontakt dětské klientky s drogou. Navíc jsou rodiny zatíženy celou řadou problémových situací (vztahové problémy, psychiatrická zátěž, ekonomické a bytové problémy apod.). Toto konstatování ovšem neznamená (což diplomantka konstatuje), že by riziko vzniku drogové závislosti postihovalo pouze sociálně vyloučené skupiny lidí. První kontakty s drogou získávaly klientky především ve svých vrstevnických skupinách (byla jim droga nabídnuta), popírají, že by si na nákup drog vydělávaly prostitutí, jako zdroj financí však uvádějí jednak

rozprodej svých či rodinných věcí či zneužití kapesného nebo se přiznávají k překupnické drogové činnosti.

Diplomantka tvrdí, že na základě svého empirického pozorování může říci, že jsou klientky i na počátku pobytu v DaDDC (v průběhu 2 – 4 v rámci skupinové terapie) schopny „sebekriticky určit, co jim drogy přináší a co jim berou“ a že při hodnocení přínosů abúzu drog tak „hovořily především o pocitech, emocích“, při hodnocení ztrát pak o „ztrátách blízkých osob a zdraví“ (viz str. 74), Toto zjištění lze poněkud zpochybnit tím, že se dívky mohly vzájemně ovlivňovat svými verbálními projevy v rámci skupinové metodiky tohoto zjišťování, že jde víceméně o verbální projev či formální odpověď na položenou otázku, nikoliv však vyjádření vnitřního postoje. To ostatně autorka diplomové práce připouští, když v rámci interpretace výsledků výzkumu konstatuje, že si „klientky...v prvních dnech často neuvědomují, jaká rizika nese jejich problémové chování a jaké může mít důsledky do budoucnosti (...) ony mají pocit 'nesmrtelnosti' a sníženého náhledu“ (viz str. 101).

Co se týká výzkumné otázky „jaké metody a způsoby léčby mají na klienty DaDDC největší vliv“ konstatuje diplomantka, že tuto otázku nelze jednoznačně rozhodnout, neboť vliv použitých metod je závislý na celé řadě charakteristik klientek a okolnostech jejich použití v Centru. Ze zjištění vyplývá, že klientkám obecně prospívá uvedení jejich života do určitého režimu a řádu, čímž může docházet k jejich správnému nasměrování pro budoucnost. Dále je pak výrazně prospěšné přivést klientky k vážným úvahám na téma „skutečná rizika závislosti na návykových látkách“ a dát jim návod, jak (a z jakého důvodu) se případně své závislosti zbavovat (zde má své výrazné místo sociální práce). Faktický stav klientek před odchodem z DaDDC dobře naznačují v práci zveřejněné rozhovory diplomantky s klientkami, ze kterých lze dovodit i význam sociální práce v Centru.

ZÁVĚR: Diplomantka si vytkla poměrně obtížný výzkumný záměr, který nelze v rámci diplomové práce jednoznačně vyřešit. Upozornila však na celou řadu obtíží, které souvisí s procesem omezování závislosti na drogách u populace mladistvých toxikomanů. Navrhuji práci přijmout a ohodnotit ji známkou **velmi dobře**.